ՎԴ/7026/05/23

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ԳՈՐԾԻ ԵՆԹԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՎԵՃԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

6 հունիսի 2025 թվական քաղաք Երևան

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահ Լիլիթ Թադևոսյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի վարչական պալատի նախագահ Հովսեփ Բեղնյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատի նախագահ Գոռ Հակոբյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահ Համլետ Ասատրյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի հակակոռուպցիոն պալատի նախագահին փոխարինող Արման Կուրեխյանս, նիստում ուսումնասիրելով թիվ ՎԴ/7026/05/23 գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահին ուղարկելու վերաբերյալ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի՝ 2025 թվականի մայիսի 6-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց Ի Ն Ք

<u>Գործի դատավարական նախապատմությունը</u>.

1. Վայոց ձորի մարզի Եղեգնաձորի համայնքապետարանը 2023 թվականի նոյեմբերի 4-ին հայցադիմում է ներկայացրել (փոստին է հանձնել) ՀՀ վարչական դատարան ընդդեմ ՀՀ պետական գույքի կառավարման կոմիտեի՝ 2023 թվականի հուլիսի 28-ին կայացած աճուրդը և աճուրդի հիմքով գույքի նկատմամբ կատարված պետական գրանցումն անվավեր ճանաչելու պահանջների մասին:

2. ՀՀ վարչական դատարանի՝ 2025 թվականի ապրիլի 3-ի որոշմամբ հայցադիմումը վերահասցեագրվել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին:

3. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի՝ 2025 թվականի մայիսի 6-ի որոշմամբ գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն ուղարկվել է ՀՀ Վճռաբեկ դատարան:

4. Գործը ՀՀ Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2025 թվականի մայիսի 22-ին:

Ենթակայության վերաբերյալ վեճի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.

5. Հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 20-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 24-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերին, 20-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 10-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 11-րդ հոդվածի 1-ին ու 2-րդ մասերին, ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1-ին հոդվածի 1-ին, 2-րդ և 6-րդ կետերին, 3-րդ հոդվածի 1-ին ու 2-րդ կետերին, 128-րդ հոդվածի 1-ին կետին, 463-րդ և 465-րդ հոդվածներին, ՀՀ հողային օրենսգրքի 67-րդ հոդվածի 1-ին ու 4-րդ մասերին, «Հրապարակային սակարկությունների մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերին, ՀՀ սահմանադրական դատարանի՝ 2009 թվականի փետրվարի 3-ի թիվ ՍԴՈ-787 որոշմամբ արտահայտված իրավական դիրքորոշմանը, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ 2010 թվականի դեկտեմբերի 3-ի թիվ ԵԱՔԴ/1369/02/09, 2011 թվականի հուլիսի 27-ի թիվ ԵԱՔԴ/0433/02/11, 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ԵՄԴ/1029/02/14, 2016 թվականի դեկտեմբերի 2-ի թիվ ԿԴ3/0174/02/14, 2016 թվականի դեկտեմբերի 26-ի թիվ ՎԴ/7029/05/11, 2022 թվականի մայիսի 26-ի թիվ ՎԴ/9457/05/18 ու 2023 թվականի օգոստոսի 3-ի թիվ ԿԴ/3359/02/21 գործերով արտահայտած իրավական դիրքորոշումներին, ՀՀ վարչական դատարանը 2025 թվականի ապրիլի 3-ի որոշմամբ հայցադիմումը վերահասցեագրել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ. «*(...) Սույն գործով առկա փաստերի համաձայն՝ ՀՀ պետական գույքի կառավարման*

կոմիտեն «Գույքի գնահատման և աճուրդի կենտրոն» ՊՈԱԿ կազմակերպության միջոցով կազմակերպել և անցկացրել է «Կրթության ազգային ինստիտուտ» ՓԲ ընկերության հաշվեկշռում հաշվառված քաղաք Եղեգնաձոր, Արսենյան 11 փողոց հասցեում գտնվող 734,8քմ մակերեսով շենքը և 0.3 հա մակերեսով ընդհանուր բաժնային սեփականություն հանդիսացող հողամասի 734,8/1166,8 բաժնային մասի աճուրդ: Այսինքն՝ «Գույքի գնահատման և աճուրդի կենտրոն» ՊՈԱԿ կազմակերպությունը մտել է մասնավոր ինքնավարության վրա հիմնված քաղաքացիաիրավական հարաբերությունների մեջ:

Իր հերթին Վահան Բաբայանն, իրացնելով քաղաքացիաիրավական հարաբերություններում իր մասնավոր ինքնավարության սկզբունքն, իր ազատ կամքով և իր կամահայտնությամբ որոշել է մտնել քաղաքացիաիրավական հարաբերությունների մեջ և մասնակցել համապատասխան քաղաքացիաիրավական գործընթացներին, որի արդյունքում ճանաչվել է 28.07.2023 թվականին կայացած աճուրդի հաղթող:

Վերոգրյալի հիման վրա Դատարանը փաստում է, որ սույն գործով ներկայացված պահանջը վերաբերում է «Հրապարակային սակարկությունների մասին» ՀՀ օրենքով նախատեսված կանոնների ենթադրյալ խախտմամբ անցկացված աճուրդն անվավեր ճանաչելուն, և տվյալ իրավահարաբերությունն ունի մասնավոր՝ քաղաքացիաիրավական բնույթ, քանի որ կարգավորվում է մասնավոր իրավունքի նորմերով, հիմնված է մասնավոր ինքնավարության սկզբունքի վրա և կողմերից ոչ մեկը մյուսի հանդեպ հանդես չի եկել հարկադրական (վերադաս-ստորադաս) լիազորություններով:

Վերոնշյալ իրավանորմերի վերլուծության և սույն գործի փաստական հանգամանքների համադրման արդյունքում Դատարանը գտնում է, որ քաղաք Եղեգնաձոր, Արսենյան 11 հասցեում գտնվող 734.8քմ շենքի և 0.3 հա հողամասի, ընդհանուր բաժնային սեփականություն հանդիսացող հողատարածքի 734,8/1166,8 բաժնային մասն օտարելու նպատակով կազմակերպված սակարկությունների արդյունքում կողմերի միջև ծագել են քաղաքացիական իրավահարաբերություններ, հետևաբար «Հրապարակային սակարկությունների մասին» ՀՀ օրենքով նախատեսված կանոնների խախտմամբ անցկացված աճուրդն անվավեր ճանաչելու

պահանջի մասին վեճն ընդդատյա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին:

(...)

Այսպիսով՝ Դատարանը, հիմք ընդունելով նշված իրավական նորմերը, ՀՀ վճռաբեկ դատարանի արտահայտած իրավական դիրքորոշումները և դրանք համադրելով գործի փաստերի հետ, հաստատված է համարում, որ թիվ ՎԴ/7026/05/23 վարչական գործով ներկայացված հիմնական պահանջը՝ 28.07.2023 թվականին իրականացված աճուրդն անվավեր ճանաչելու պահանջն ընդդատյա չէ ՀՀ վարչական դատարանին, քանի որ վեճը ծագել է ոչ թե պատասխանողի՝ որպես վարչական մարմնի գործադիր-կարգադրիչ գործունեության ընթացքում, այլ այն զուտ միայն վերաբերում է քաղաք Եղեգնաձոր, Արաքսյան 11 հասցեում գտնվող 734.8քմ շենքի և 0.3 հա հողամասի, ընդհանուր բաժնային սեփականություն հանդիսացող հողատարածքի 734,8/1166,8 բաժնային մասն օտարելու նպատակով կազմակերպված սակարկությունների արդյունքում կողմերի միջև ծագած քաղաքացիական իրավահարաբերություններին:

Վերոգրյալի հիման վրա Դատարանը եզրակացնում է, որ սույն վարչական գործով վեճի՝ հանրային բնույթ չունենալու պայմաններում հայցադիմումի պահանջն ընդդատյա չէ ՀՀ վարչական դատարանին, հետևաբար թիվ ՎԴ/7026/05/23 վարչական գործը ենթակա է վերահասցեագրման ըստ ընդդատության՝ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին»[1]:

6. Հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի 2-րդ մասին, ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 11-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերին՝ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանը 2025 թվականի մայիսի 6-ի որոշմամբ գտել է, որ սույն գործը ենթակա չէ քննության Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանում ու այդ առնչությամբ դիմել է ՀՀ

[1] Տե՛ս դատական գործը, հատոր 2-րդ, թերթեր 36-44:

Վճռաբեկ դատարանի նախագահին՝ նշելով հետևյալը. «*(…) Տվյալ դեպքում հայցվորի ներկայացուցիչը հայցապահանջի փաստական հիմքերում մատնանշել է աճուրդին նախորդող ժամանակահատվածում պատասխանող կողմի գործողությունները, այդ թվում՝ վիճելի գույքի վերաբերյալ հայցվոր և պատասխանող կողմերի նախնական պայմանավորվածությունները, իսկ որպես իրավական հիմքեր վկայակոչել է «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 3–րդ, ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 813–րդ, «Պետական գույքի կառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 20–րդ, 21–րդ հոդվածները:*

(…)

Տվյալ դեպքում հայցապահանջի փաստական և իրավական հիմքերի համադրման հիման վրա Դատարանն արձանագրում է, որ հայցվորի պահանջը՝ 28.07.2023թ. կայացված աճուրդն անվավեր ճանաչելու մասին, հիմնված է պատասխանող կողմի ենթադրյալ ոչ իրավաչափ վարչարարությանը վերաբերող փաստերի վրա, իսկ աճուրդն անվավեր ճանաչելը հայցվոր կողմի համար հանդիսանում է հիմնական պահանջի բավարարման հետևանք: Ավելին՝ հայցվոր կողմը հայցադիմումում չի մատնանշել որևէ հիմք՝ աճուրդն անվավեր ճանաչելու՝ քաղաքացիական օրենսդրությամբ, մասնավորապես՝ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի և «Հրապարակային աճախրկությունների մասին» ՀՀ օրենքի որևէ պահանջի ենթադրյալ խախտման վերաբերյալ:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ Դատարանը գտնում է, որ թիվ ՎԴ/7026/05/23 գործն ըստ հայցի Հայաստանի Հանրապետության Վայոց Ձորի մարզի Եղեգնաձորի համայնքապետարանի ընդդեմ Հայաստանի Հանրապետության պետական գույքի կառավարման կոմիտեի՝ 28.07.2023թ. կայացված աճուրդն անվավեր ճանաչելու և աճուրդով պայմանավորված բոլոր հետևանքները վերացնելու պահանջների մասին, քաղաքացիական գործ չէ, և այն ենթակա չէ քննության Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանում»[2]:

<u>Սույն որոշման հիմնավորումները և եզրահանգումը</u>.

[2] Տե՛ս դատական գործը, հատոր 2-րդ, թերթեր 52-55:

7. Սույն գործով բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. *հիմնավո՞ր է արդյոք Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՎԴ/7026/05/23 գործն ըստ Վայոց ձորի մարզի Եղեգնաձորի համայնքապետարանի հայցի ընդդեմ ՀՀ պետական գույքի կառավարման կոմիտեի՝ 2023 թվականի հուլիսի 28-ին կայացած աճուրդը և աճուրդի հիմքով գույքի նկատմամբ կատարված պետական գրանցումն անվավեր ճանաչելու պահանջների մասին, ենթակա չէ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին:*

8. «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին կետի համաձայն՝ *«Մասնագիտացված դատարաններն են՝*

1) վարչական դատարանը. (...)»:

Նույն օրենքի 20-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը քննում է դատական կարգով քննության ենթակա բոլոր գործերը, բացառությամբ մասնագիտացված դատարանների ենթակայությանը վերապահված գործերի»:*

Նույն օրենքի 24-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Վարչական դատարանին են ենթակա Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված գործերը»:*

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Քաղաքացիական գործերը ենթակա են քննության առաջին ատյանի դատարանում, բացառությամբ «Մասնակության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված դեպքերի և հակակոռուպցիոն դատարանին ենթակա գործերի»:*

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ *«Քաղաքացիական են համարվում իրավունքի մասին վեճի հետ կապված բոլոր գործերը, բացառությամբ Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատարանի (...) կամ Սահմանադրական դատարանի իրավասությանը վերապահված գործերի»:*

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի համաձայն՝ *«(...) 2. Դատարանը յոթնօրյա ժամկետում որոշում է կայացնում վարչական*

դատարանից վերահասցեագրված հայցադիմումը վարույթ ընդունելու կամ գործը Վճռաբեկ դատարան ուղարկելու մասին, եթե համաձայն չէ գործի ենթակայությանը:

(...)

6. Սույն հոդվածի 2-րդ և 3-րդ մասերով նախատեսված դեպքերում Վճռաբեկ դատարանի նախագահը և Վճռաբեկ դատարանի բոլոր պալատների նախագահները գործը Վճռաբեկ դատարանում սրանալու պահից տասնօրյա ժամկետում որոշում են գործի ենթակայությունը:

7. Սույն հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված որոշումն ընդունելու համար Վճռաբեկ դատարանի նախագահը հրավիրում է նիստ՝ իր և Վճռաբեկ դատարանի բոլոր պալատների նախագահների մասնակցությամբ, որն իրավազոր է, եթե դրան մասնակցում են նիստին մասնակցելու իրավունք ունեցող բոլոր անձինք:

8. Սույն հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված որոշումն ընդունվում է նիստին ներկա անձանց ընդհանուր թվի ձայների մեծամասնությամբ: Քվեարկելիս ձեռնպահ մնալ չի թույլատրվում: Որոշմանը կողմ քվեարկած դատավորների կազմից և նրանց կողմից որոշված դատավորը կազմում է որոշման նախագիծը:

9. Սույն հոդվածով սահմանված կարգով որոշված դատարանը համարվում է իրավասու դատարան:

10. Սույն հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված կարգով գործի ենթակայությունը սահմանելու մասին որոշում կայացվելու դեպքում չի կարող վերաքննիչ բողոք բերվել սույն օրենսգրքի 365-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 11-րդ կետի հիմքով այն պատճառաբանությամբ, որ գործը ենթակա չի եղել քննության քաղաքացիական դատավարության կարգով»:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի համաձայն՝ *«Առաջին ատյանի դատարանը մերժում է հայցադիմումի ընդունումը, եթե գործը ենթակա չէ քննության քաղաքացիական դատավարության կարգով»:*

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Վարչական դատարանին ընդդատյա են հանրային իրավահարաբերություններից ծագող բոլոր գործերը, (...)»:*

Նույն օրենսգրքի 81-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Վարչական դատարանը, գործի քննության ցանկացած փուլում պարզելով, որ տվյալ հայցադիմումի*

պահանջն ընդդատյա չէ իրեն, այն պատճառաբանված որոշմամբ վերահասցեագրում է ըստ ընդդատության»:

9. Հանրային և մասնավոր իրավահարաբերությունների տարանջատման հարցին ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը մանրամասն անդրադարձ է կատարել *«Վեստ» ՍՊԸ-ն ընդդեմ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության մրցավոր սեփականության գործակալության* վարչական գործով կայացված որոշման շրջանակներում՝ արձանագրելով հետևյալը. «*(…) [Հ]անրային իրավահարաբերությունը մասնավոր հարաբերությունից տարանջատվում է թե՛ սուբյեկտային կազմով, թե՛ բովանդակությամբ և թե՛ օբյեկտով: Այդ տարրերն առանձին-առանձին անհրաժեշտ են, իսկ իրենց համակցության մեջ բավարար են, որպեսզի փաստվի իրավահարաբերության հանրային լինելու հանգամանքը: Իրավահարաբերությունը հանրային հատկանիշով բնութագրելու համար նախևառաջ անհրաժեշտ է, որ հարաբերության կողմ հանդես գա հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը (վարչական մարմիններ, դրանց պաշտոնատար անձիք, այդ թվում պետական և համայնքային ծառայողներ): Մինչդեռ հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտի՝ իրավահարաբերության կողմ լինելը դեռևս չի նշանակում, որ իրավահարաբերությունը հանրային բնույթի է, քանի որ հանրային բնույթը՝ որպես իրավահարաբերության բնութագրիչ, ծավալային առումով ներառում է իրավահարաբերության թե՛ սուբյեկտային կազմը, թե՛ օբյեկտը, թե՛ բովանդակությունը և ի հայտ է գալիս միայն վերոնշյալ երեք տարրերի համակցությամբ: (…) Հանրային է այն իրավահարաբերությունը, որում կողմերից մեկի դերում անպայմանորեն հանդես է գալիս հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը, որն այդ հարաբերության ընթացքում հանրային շահի իրացման կապակցությամբ իրացնում է օրենքով սահմանված իր հանրային իշխանական լիազորությունները (…)»*[3]:

9.1. ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը մեկ այլ՝ *Գոռիշիան Իշիկյանն ընդդեմ ««ԱՐՄԵՆԻԱ» ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕԴԱՆԱՎԱԿԱՅԱՆՆԵՐ» ՓԲԸ-ի և ՀՀ Կառավարությանն առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության, երրորդ անձ Հոիփսիմե*

[3] Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ *«Վեստ» ՍՊԸ-ն ընդդեմ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության մրցավոր սեփականության գործակալության* վարչական գործով 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ՎԴ/0830/05/14 որոշումը:

Իշիկյանի քաղաքացիական գործով կայացված թիվ ԵՄԴ/1029/02/14 որոշմամբ արձանագրել է. «*[Հ]անրային է այն իրավահարաբերությունը, որում կողմերից մեկի դերում անպայմանորեն հանդես է գալիս հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը, որն այդ հարաբերության ընթացքում հանրային շահի իրացման կապակցությամբ իրացնում է օրենքով սահմանված իր հանրային իշխանական լիազորությունները: Իրավահարաբերության հանրային լինելու և դրանից բխող վեճը վարչական դատարանին ընդդատյա լինելու հանգամանքը պարզելու նպատակով պետք է գնահատման առարկա դարձվեն հետևյալ հանգամանքները.*

1. արդյո՞ք իրավահարաբերության կողմերից մեկը հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտ է, թե՝ ոչ,

2. արդյո՞ք այդ իրավահարաբերության բովանդակությունը կազմում է հանրային իշխանական լիազորությամբ օժտված սուբյեկտի կողմից իր հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացման պարտականությունը, թե՝ ոչ,

3. արդյո՞ք այդ իրավահարաբերությունը ծագել է հանրային շահի իրացման կապակցությամբ (իրավահարաբերությունն ուղղված է եղել հանրային շահի՝ սոցիալ-իրավական պրակտիկայում իրացմանը և առարկայացմանը), թե՝ ոչ:

Միայն վերոգրյալ պայմանների միաժամանակյա առկայության դեպքում է հնարավոր փաստել իրավահարաբերության հանրային լինելու հանգամանքը, ինչպես նաև այդ հարաբերությունից բխող վեճերի ընդդատության հարցը՝ հաշվի առնելով նաև այն կարևոր հանգամանքը, որ հանրային հարաբերություններից բխող բոլոր վեճերը չեն, որ վերապահված են վարչական դատարանի քննությանը, (...)»[4]:

9.2. Մեկ այլ որոշմամբ վերահաստատելով վերը նշված դիրքորոշումները՝ ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը, անդրադառնալով իրավահարաբերության բնույթը պարզելու նպատակով կիրառվելիք մեխանիզմներին, *Լուսինե Սահակյանն ընդդեմ ՀՀ փաստաբանների պալատի* քաղաքացիական գործով 2022 թվականի մայիսի 13-ի որոշմամբ հայտնել է հետևյալ դիրքորոշումը. «*Իրավահարաբերության բնույթը*

[4] Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ *Գոռիշիան Իշիկյանն ընդդեմ ««ԱՐՄԵՆԻԱ» ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕԴԱՆԱՎԱԿԱՅԱՆՆԵՐ» ՓԲԸ-ի և ՀՀ Կառավարությանն առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության, երրորդ անձ Հոիփսիմե Իշիկյանի* քաղաքացիական գործով 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ԵՄԴ/1029/02/14 որոշումը:

պարզելու համար հարկավոր է այն դիտարկել շահերի տեսության, ենթակարգության տեսության և հատուկ իրավունքի տեսության համատեքստում:

Ըստ շահերի տեսության՝ հանրային իրավունքը մասնավորից տարբերվում է այն շահի տեսակով, որոնք պաշպանվում են առանձին իրավանորմով: Այն իրավանորմերը, որոնք ծառայում են հանրային կամ ընդհանուր շահին, պատկանում են հանրային իրավունքին: Մինչդեռ, մասնավոր իրավանորմերը ծառայում են մասնավոր կամ անհատական շահերին:

Ենթակարգության տեսությունը ելնում է մասնակիցների հարաբերությունների բնույթից և կիրառվում է միայն այն դեպքում, երբ հարաբերության մասնակիցներն են մի կողմից պետությունը, իսկ մյուս կողմից քաղաքացին: Ըստ այս տեսության՝ այն իրավանորմերը, որոնք կարգավորում են հանրային իշխանությունը կրողների գործողությունները, համարվում են հանրային-իրավական, երբ դրանք վերաբերում են վերադասության-ենթակայության հարաբերությանը: Եթե մասնակիցների միջև առկա է վերադասության-ենթակայության հարաբերություն, ապա իրավահարաբերությունը հանրային է, իսկ եթե իրավունքի երկու սուբյեկտները միմյանց առջև հանդես են գալիս իրավահավասար կերպով, ապա առկա են մասնավոր-իրավական հարաբերություններ:

Հատուկ իրավունքի տեսությունն իր հերթին նույնպես կոչված է պարզելու վեճի հանրային-իրավական բնույթը: Այն ելնում է վեճը լուծող իրավանորմերի իրավական բնույթից: Ըստ այս տեսության՝ եթե վեճը լուծվում է հանրային-իրավական նորմերի միջոցով, ապա առկա է հանրային-իրավական վեճ, իսկ եթե վեճը լուծում են մասնավոր-իրավական նորմերը, ապա կունենանք մասնավոր-իրավական վեճ:

Վերոնշյալ տեսությունների հիմքում դրված չափանիշներից ելնելով՝ անհրաժեշտ է անդրադառնալ հետևյալ հարցերին.

- որ նորմերն են լուծում վեճը,

- արդյո՞ք դրանք հանրային-իրավական նորմեր են (ինչ շահերի պաշտպանությանն են ուղղված այդ նորմերը),

- արդյո՞ք իրավահարաբերության մասնակիցների միջև առկա է վերադասության-ենթակայության հարաբերություն»[5]:

10. Սույն որոշման 8-9.2-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների վերլուծությունից և մեջբերված իրավական դիրքորոշումներից հետևում է, որ օրենսդիրն առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին է վերապահել այն բոլոր գործերը, որոնց քննությունը վերապահված չէ մասնագիտացված դատարաններին, այդ թվում՝ վարչական դատարանին: Միևնույն ժամանակ, օրենսդիրը սահմանել է վարչական դատարանի ընդդատության շրջանակը, որում ներառված են հանրային իրավահարաբերություններից բխող վեճերի վերաբերյալ գործերը: Փաստորեն, որևէ դատական գործի՝ վարչական կամ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանում քննության ենթակա լինելու հարցը որոշվում է՝ հիմք ընդունելով այն իրավահարաբերության բնույթը (մասնավոր կամ հանրային), որից բխող վեճը հանձնվում է դատարանի քննությանը:

Ընդ որում, իրավահարաբերությունը հանրային որակելու համար անհրաժեշտ է բացահայտել իրավահարաբերության տարրերը՝ օբյեկտը, սուբյեկտը, բովանդակությունը:

11. ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 68-րդ հոդվածի 2-րդ կետի համաձայն՝ «*Իրավաբանական անձի լուծարման մասին որոշում ընդունած իրավաբանական անձի հիմնադիրները (մասնակիցները) կամ կանոնադրությամբ դրա համար լիազորված իրավաբանական անձի մարմինը նշանակում են լուծարման հանձնաժողով (լուծարող) և, սույն օրենսգրքին համապատասխան, սահմանում են լուծարման կարգն ու ժամկետները*»:

Նույն օրենսգրքի 69-րդ հոդվածի 3-րդ կետի համաձայն՝ «*Եթե լուծարվող իրավաբանական անձի ունեցած դրամական միջոցներն անբավարար են պարտաւորերերի պահանջները բավարարելու համար, լուծարման հանձնաժողովը հրապարակային սակարկություններով վաճառում է իրավաբանական անձի գույքը՝ հրապարակային սակարկությունների մասին օրենքով սահմանված կարգով*»:

---

[5] Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ *Լուսինե Սահակյանն ընդդեմ ՀՀ փաստաբանների պալատի* քաղաքացիական գործով 2022 թվականի մայիսի 13-ի թիվ ԵԴ/38635/02/19 որոշումը:

12. Սույն գործի նյութերի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ.

- ՀՀ Կառավարության՝ 2019 թվականի հունիսի 27-ի թիվ 817-Ա որոշմամբ լուծարվող՝ «Կրթություն ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի լուծարման հանձնաժողովի՝ ի դեմս հանձնակատար Սամվել Նազարյանի և Եղեգնաձորի համայնքապետարանի՝ ի դեմս համայնքի ղեկավար Դ.Հարությունյանի միջև 2021 թվականի ապրիլի 16-ին կնքվել է «Կրթություն ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ին սեփականության իրավունքով պատկանող՝ Վայոց ձորի մարզի Եղեգնաձոր քաղաքի Արսենյան 11 հասցեում գտնվող՝ 734,8քմ մակերեսով վարչական շենքի ու 0,3հա մակերեսով հողամասի պահատվության պայմանագիր,

- ՀՀ պետական գույքի կառավարման կոմիտեի՝ 2019 թվականի սեպտեմբերի 20-ի որոշմամբ ստեղծվել է «Կրթություն ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի լուծարման հանձնաժողով,

- «Կրթություն ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի լուծարման հանձնաժողովը 2023 թվականի հունիսի 20-ին որոշում է ընդունել աճուրդով վաճառքի ներկայացնել Վայոց ձորի մարզի Եղեգնաձոր քաղաքի Արսենյան 11 հասցեում գտնվող՝ 734,8 քմ մակերեսով վարչական շենքը և 0,3 հա մակերեսով հողամասը՝ «Կրթություն ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի պարտավորությունները մարելու նպատակով: Միաժամանակ որոշվել է դիմել ՀՀ պետական գույքի կառավարման կոմիտե՝ «Գույքի գնահատման և աճուրդի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի միջոցով անշարժ գույքի վաճառքն աճուրդով կազմակերպելու համար: «Գույքի գնահատման և աճուրդի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից 2023 թվականի հուլիսի 28-ին կազմակերպվել է վերը նշված աճուրդը:

- Վայոց ձորի մարզի Եղեգնաձորի համայնքապետարանը 2023 թվականի նոյեմբերի 4-ին հայցադիմում է ներկայացրել ՀՀ վարչական դատարան ընդդեմ ՀՀ պետական գույքի կառավարման կոմիտեի՝ 2023 թվականի հուլիսի 28-ին կայացած աճուրդը և աճուրդի հիմքով գույքի նկատմամբ կատարված պետական գրանցումն անվավեր ճանաչելու պահանջների մասին[6],

- հայցադիմումը ՀՀ վարչական դատարանի՝ 2025 թվականի ապրիլի 3-ի որոշմամբ վերահասցեագրվել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության

[6] Տե՛ս սույն որոշման 1-ին կետը:

քաղաքացիական դատարանին՝ այն պատճառաբանությամբ, որ սույն գործով ներկայացված պահանջը վերաբերում է «Հրապարակային սակարկությունների մասին» ՀՀ օրենքով նախատեսված կանոնների ենթադրյալ խախտմամբ անցկացված աճուրդն անվավեր ճանաչելուն, և տվյալ իրավահարաբերությունն ունի մասնավոր՝ քաղաքացիաիրավական բնույթ, քանի որ կարգավորվում է մասնավոր իրավունքի նորմերով, հիմնված է մասնավոր ինքնավարության սկզբունքի վրա, ու կողմերից ոչ մեկը մյուսի հանդեպ հանդես չի գալիս հարկադրական (վերադաս-ստորադաս) լիազորություններով[7],

- Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանը 2025 թվականի մայիսի 6-ի որոշմամբ եզրահանգել է, որ սույն գործով հայցվորի պահանջը հիմնված է պատասխանող կողմի ենթադրյալ ոչ իրավաչափ վարչարարությանը վերաբերող փաստերի վրա, իսկ աճուրդն անվավեր ճանաչելը հայցվորի համար հանդիսանում է հիմնական պահանջի բավարարման հետևանք: Հայցվորը հայցադիմումում չի մատնանշել աճուրդն անվավեր ճանաչելու քաղաքացիական օրենսդրությամբ սահմանված որևէ հիմք, մասնավորապես՝ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի և «Հրապարակային սակարկությունների մասին» ՀՀ օրենքի որևէ պահանջի ենթադրյալ խախտում[8]:

13. Նախորդ կետում մեջբերված փաստական հանգամանքները գնահատելով սույն որոշման 9-11-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների և արտահայտված իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո՝ հարկ է փաստել, որ սույն գործով հայցի առարկան աճուրդը ու դրա հիմքով գույքի նկատմամբ կատարված պետական գրանցումն անվավեր ճանաչելու պահանջներն են, իսկ հայցի հիմքը՝ ՀՀ պետական կառավարման կոմիտեի կողմից Վայոց ձորի մարզի Եղեգնաձոր քաղաքի Արսենյան 11 հասցեում գտնվող՝ 734,8քմ մակերեսով վարչական շենքը և 0,3հա մակերեսով հողամասն աճուրդով օտարելու պայմաններում հայցվորի՝ պահատվության պայմանագրից բխող օգտագործման իրավունքի ենթադրյալ խախտումը:

Նշված իրավահարաբերությունում կողմերից մեկը թեկուզև հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտ է՝ ՀՀ պետական գույքի

[7] Տե՛ս սույն որոշման 5-րդ կետը:
[8] Տե՛ս սույն որոշման 6-րդ կետը:

կառավարման կոմիտեն, սակայն տվյալ իրավահարաբերության բովանդակությունը չի կազմում հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտի կողմից իր հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացման պարտականությունը: Մասնավորապես՝ ներկայացված հայցադիմումի բովանդակությունից հետևում է, որ տվյալ դեպքում վեճը վերաբերում է աճուրդն անվավեր ճանաչելուն՝ ըստ էության, կայացած աճուրդով հայցվորի՝ պահատվության պայմանագրից բխող օգտագործման իրավունքի ենթադրյալ խախտում տեղի ունեցած լինելու հիմքով: Ընդ որում, վիճարկվող աճուրդը ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 69-րդ հոդվածի 3-րդ կետի իմաստով կազմակերպվել է լուծարվող՝ «Կրթություն ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի պարտավորությունները մարելու նպատակով՝ «Գույքի գնահատման և աճուրդի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից, որպիսի գործընթացը տվյալ դեպքում չի ծավալվել պատասխանողի հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացման պարտականության շուրջ: Հետևաբար՝ իրավահարաբերությունը տվյալ դեպքում չի ծագել հանրային շահի իրացման կապակցությամբ՝ ուղղված չի եղել հանրային շահի իրացմանը:

Վերոգրյալը հիմք է տալիս փաստելու, որ սույն գործով իրավական վեճը հանրային իրավահարաբերություններից չբխելու՝ Վարչական դատարանի ենթակայությանը վերապահված չլինելու պայմաններում, ենթակա է քննության Առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում:

14. Վերոգրյալից հետևում է, որ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՎԴ/7026/05/23 գործն ըստ Վայոց ձորի մարզի Եղեգնաձորի համայնքապետարանի հայցի ընդդեմ ՀՀ պետական գույքի կառավարման կոմիտեի՝ 2023 թվականի հուլիսի 28-ին կայացած աճուրդը և աճուրդի հիմքով գույքի նկատմամբ կատարված պետական գրանցումն անվավեր ճանաչելու պահանջների մասին, ենթակա չէ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին, հիմնավոր չէ:

Ուստի, Վայոց ձորի մարզի Եղեգնաձորի համայնքապետարանի հայցադիմումի հիման վրա հարուցված թիվ ՎԴ/7026/05/23 գործը ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի քննությանը:

Հիմք ընդունելով վերոշարադրյալը և ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի Ն Ք

թիվ ՎԴ/7026/05/23 գործն ըստ Վայոց ձորի մարզի Եղեգնաձորի համայնքապետարանի հայցի ընդդեմ ՀՀ պետական գույքի կառավարման կոմիտեի՝ 2023 թվականի հուլիսի 28-ին կայացած աճուրդը և աճուրդի հիմքով գույքի նկատմամբ կատարված պետական գրանցումն անվավեր ճանաչելու պահանջների մասին, ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին:

ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԼԻԼԻԹ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ՀՈՎՍԵՓ ԲԵԴԵՎՅԱՆ

ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԳՈՌ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ՀԱՄԼԵՏ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՀԱԿԱԿՈՌՈՒՊՑԻՈՆ ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՓՈԽԱՐԻՆՈՂ ԱՐՄԱՆ ԿՈՒՐԵՂՅԱՆ